

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра моніторингу довкілля та природокористування

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
роботи

«_____» _____ 2019 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Організація управління в природоохоронній діяльності

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший / бакалаврський

галузь знань 10 Природничі науки (шифр
і назва)

спеціальність 101 "Екологія" (шифр
і назва)

освітня програма «Екологія» (шифр
і назва)

спеціалізація _____
(шифр і назва)

вид дисципліни обов'язкова
(обов'язкова / за вибором)

факультет екологічний

2019 / 2020 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету (інституту, центру)
29.08.2019 року, протокол № 14

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Максименко Н.В., д-р геогр.н., доцент, завідувач кафедри моніторингу довкілля та природокористування екологічного факультету

Програму схвалено на засіданні кафедри моніторингу довкілля та природокористування
Протокол від 29.08.2019 року № 12

Завідувач кафедри моніторингу довкілля та природокористування

(підпис) Максименко Н. В.
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією екологічного факультету
Протокол від 29.08.2019 року № 10

Голова науково-методичної комісії екологічного факультету

(підпис) Максименко Н. В.
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Організація управління в природоохоронній діяльності» складена відповідно до освітньої програми підготовки першого рівня вищої освіти (бакалаврського рівня) «Екологія»

з галузі знань 10 Природничі науки

спеціальності 101 Екологія.

1.Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Організація управління в екологічній діяльності» є: дати майбутньому спеціалісту-екологу на основі теорії управління, цілісну уяву про управління будь-якою галуззю народногосподарського комплексу як єдиною системою та системи контролю екологічної діяльності, з урахуванням особливостей організації процесу управління в екології, як на локальному, регіональному, державному, так і на міжнародному рівнях, а також дати практичні знання в області проведення інспекторських перевірок по дотриманню природоохоронного законодавства України.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Організація управління в екологічній діяльності» є :

- вивчення загальних основ управління;
- вивчення особливостей управління екологічною діяльністю в Україні;
- вивчення міжнародного досвіду, накопиченого у цій галузі;
- вивчення загальних основ екологічного інспектування;
- вивчення особливостей інспекторської діяльності в Україні;
- вивчення нормативної та правової бази екологічного нормування.

1.3. Кількість кредитів – 4.

1.4. Загальна кількість годин – 120 год.

2. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	- й
Семестр	
6-й	- й
Лекції	
28 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
28 год.	год.
Лабораторні заняття	
0 год.	0 год.
Самостійна робота	
64 год.	год.
Індивідуальні завдання	
0 год.	0 год.

2.1. Заплановані результати навчання:

Після вивчення дисципліни студент набуває таких компетентностей:

1. Розробляти план своєї діяльності із застосуванням методів управління.
2. Формулювати вимоги до кадрів управління і застосувати на практиці принципи підбору кадрів управління.
3. Скласти основні документи, що регулюють роботу апарату управління.
4. Працювати з технікою управління, виконувати правила документування і документообігу.
5. Нормувати управлінську працю.
6. Знати особливості апарату державного управління в екології.
7. Формулювати основні функції державного управління в екології.
8. Демонструвати розуміння структури і завдань органів управління в екологічній діяльності.
9. Визначати завдання Головного управління регулювання використання природних ресурсів та державного екологічного контролю.
10. Організовувати штаби громадських інспекторів, окреслювати завдання й об'єкти громадського контролю.
11. Формулювати завдання Обласних екологічних інспекцій і організовувати роботу районної служби ОНПС.
12. Демонструвати розуміння системи спостережень за станом НПСУ. Визначати об'єкти спостережень різних міністерств і відомств України
13. Розрахувати нормативи часу при здійсненні робіт по держконтролю за додержанням природоохоронного законодавства.
14. Проводити інспекторську перевірку по дотриманню природокористувачами вимог екологічного законодавства .
15. Виявляти порушення та застосувати заходи впливу до порушників природоохоронного законодавства.
16. Юридично правильно вилучити знаряддя незаконного добування (заготівлі) природних ресурсів, самих природних ресурсів та продукції, що з них вироблена.
17. Правильно відібрати проби газопилових потоків, води із водних об'єктів.
18. Скласти звіт проведення інвентаризації викидів забруднюючих речовин на підприємстві.
19. Проводити екологічний рекультивації порушених земель та зберігання родючого шару ґрунту.
20. Здійснювати контроль за транспортуванням, зберіганням і застосуванням пестицидів та мінеральних добрив.
21. Забезпечувати взаємодію інспекційних підрозділів Мін природи України з відповідними підрозділами Держкомкордону, Держмиткому та Міністерства охорони здоров'я України з питань контролю за ввезенням і транзитом відходів.
22. Розробляти екологічну політику організації згідно ISO 14 000.
23. Впроваджувати систему управління навколишнім середовищем ISO 14 000.
24. Узагальнювати міжнародний досвід по управлінню екологічною діяльністю для отримання практичної користі у своїй професійній діяльності.
25. Застосовувати досвід країн Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) в екологічному управлінні.
26. Використовувати особливості екологічного управління країн Центральної і Східної Європи в Україні у своїй повсякденній роботі.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні основи управління

Тема 1. Предмет, цілі і методи управління.

Класифікація цілей. Класифікація методів. Організаційні форми методів.

Тема 2. Принципи і функції управління. Функції управління.

Стадії виділення (відокремлення) функцій управління. Типи класифікацій функцій управління. Функції попереднього управління. Функції оперативного управління. Функції заключного управління.

Тема 3. Процес управління. Техніка і технологія управління

Класифікація техніки управління. Управлінська інформація. Документування та документообіг. Процедури процесу управління. Управлінське рішення.

Тема 4. Структура управління.

Елементи структури управління. Вертикальні та горизонтальні зв'язки. Фактори. Принципи побудови структури управління.

Тема 5. Кадри управління. Їх класифікація.

Вимоги до кадрів управління. Принципи підбору кадрів управління. Штатний розклад. Положення про орган управління, Положення про підрозділи органу управління. Посадові інструкції.

Тема 6. Апарат управління. Компетенція органа управління.

Нормування управлінської праці. Робоче місце. Стили керівництва. Організація роботи колективу. Оцінка ефективності системи управління.

Розділ 2. Державне управління екологічною діяльністю в Україні.

Тема 7. Поняття функцій державного управління в сфері екології.

Перелік функцій управління в екології. Контроль управління якістю природного середовища. Порядок здійснення державного контролю за станом природних об'єктів.

Тема 8. Система спостережень за станом навколишнього природного середовища України. Структура системи спостережень. Завдання і організація контрольних служб охорони навколишнього природного середовища в Україні.

Тема 9. Система спостережень за станом навколишнього природного середовища обласного рівня. Завдання та організація служб охорони навколишнього середовища на обласному рівні.

Тема 10. Порядок проведення інспекторських перевірок із дотриманням природо користувачами вимог законодавства з охорони навколишнього природного середовища. Порядок взаємодії органів державної екологічної інспекції, Міністерства екології та природних ресурсів України з іншими організаціями контролю.

Розділ 3. Міжнародний досвід в управлінні навколишнім природним середовищем

Тема 11. Стандарти серії ISO 14 000. Що таке ISO?

Загальні вимоги ISO серії 14 000 до системи управління навколишнім природним середовищем. Проведення первинного екологічного аналізу.

Тема 12. Управління екологічною діяльністю в країнах світу.

Досвід країн Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) в розбудові екологічного управління. Управління екологічною діяльністю в країнах Центральної і Східної Європи. Міжнародне співробітництво в управлінні екологічною діяльністю.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усьо го	у тому числі					Усьо го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Теоретичні основи управління												
Тема 1. Предмет, цілі і методи управління	7	2	2			4						
Тема 2. Принципи і функції управління. Типи класифікацій функцій управління	8	2	2			6						
Тема 3. Процес управління. Техніка і технологія управління.	7	2	2			6						
Тема 4. Структура управління. Елементи структури управління.	8	2	2			6						
Тема 5. Кадри управління. Їх класифікація.	8	2	2			6						
Тема 6. Апарат управління. Компетенція органа управління.	8	2	2			6						
Разом	46	12	12			34						
Розділ 2. Державне управління екологічною діяльністю в Україні.												
Тема 7. Поняття функцій державного управління в сфері екології.	7	2	2			6						
Тема 8. Система спостережень за станом навколишнього природного середовища України. Структура системи спостережень.	8	4	4			6						
Тема 9. Система спостережень за станом навколишнього природного середовища обласного рівня.	7	2	2			6						
Тема 10. Порядок проведення інспекторських перевірок із дотриманням природокористувачами вимог екологічного законодавства з охорони навколишнього природного середовища	8	2	2			6						
Разом	30	10	10			24						
Розділ 3. Міжнародний досвід в управлінні навколишнім природним середовищем												
Тема 11. Стандарти серії ISO 14 000. Що таке ISO?	7	2	2			2						

Тема 12. Управління екологічною діяльністю в країнах світу. Міжнародне співробітництво	7	4	4			4						
Разом	14	6	6			6						
Усього годин	120	28	28			64						

5. Теми семінарських та практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Д.в.	
1.	Планування дій за методом «Дерева цілей»	4	
2.	Розробка Посадової інструкції	4	
3.	Формування Штатного розкладу	4	
4.	Розробка основного розпорядчого документу - наказу	4	
5.	Ділова гра «Вирішення екологічної проблеми шляхом спільної діяльності служб з ОНПС»	4	
6.	Ділова гра «Розробка стратегічної задачі екологічного спрямування шляхом спільної діяльності служб з ОНПС»	4	
7.	Управління екологічною діяльністю в країнах світу.	4	
	Разом	28	

7. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи (опрацювання навчального матеріалу)	Кількість годин	
		Д.в.	
1	Вибір методів управління. Визначення цілей управління	2	
2	Аналіз принципів і функцій управління.	4	
3	Дослідження процедур процесу управління.	4	
4	Формування структури органу управління	6	
5	Розробка вимог до кадрів управління. Дослідження принципів підбору кадрів управління.	6	
6	Аналіз стилів керівництва. Організація роботи колективу.	6	
7	Оцінка ефективності системи управління.	6	
8	Дослідження та вдосконалення системи управління навколишнім середовищем	4	
9	Дослідження системи спостережень за станом навколишнього природного середовища України.	4	
10	Роль операції «Чисте повітря в підтримці екологічного стану повітря міста.	4	
11	Екологічні заходи, що проводяться на обласному рівні	6	
12	Природоохоронне інспектування – необхідна чи зайва ланка в структурі Мінекології України?	6	
13	Національні агентства охорони довкілля. Особливості функціонування.	2	
14	Державна Інспекція Охорони Середовища у Польщі.	2	
15	Взаємодія на прикордонних територіях Польщі й України. Карпатський Єврорегіон.	2	
	Разом	64	

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено

7. Методи контролю

В процесі вивчення дисципліни використовуються наступні контролю: поточний протягом семестру; приймання контрольних робіт, передбачених навчальним планом; екзамен.

Поточний контроль проводиться у формі письмового експрес-контролю на лекціях. Дві поточні контрольні - у формі комп'ютерного тестування.

Екзамен з дисципліни є обов'язковою формою оцінювання результатів навчання та проводиться в терміни, встановлені графіком навчального процесу і в обсязі навчального матеріалу, визначеного програмою дисципліни.

Виконання практичних, контрольних робіт оцінюються в балах, які потім додаються і переводяться в оцінку за національною та міжнародною системами відповідно до критеріїв, прийнятих в університеті.

Умовою допуску студента до підсумкового семестрового контролю є зарахування виконання всіх практичних робіт.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль та самостійна робота													Підс. тест	Екза мен
Розділ 1 (5)					Розділ 2 (4)				Розділ 3(2)		К/Р	Пр. роб		
T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12		7		
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	32	17	40	100

Кожен розділ контролюється у трьох формах: бліц-опитування (письмова та /або усна форма), поточні контрольні роботи (письмова форма) та практичні роботи.

Кількість балів поточного контролю розраховується за формулою:

$$O = T + K + П$$

де Т - кількість балів, отриманих на бліц-опитуваннях під час лекційних занять (максимум 12 балів),

К - кількість балів, отриманих після написання 2-х контрольних робіт (максимум 30 балів),

П- кількість балів, отриманих після виконання 6 практичних робіт (максимум 18 балів).

Підсумкова оцінка (максимум 100 балів) складається з оцінки за поточний контроль, яка становить 60 балів (максимум) та оцінки за підсумковий семестровий контроль (екзамен), яка становить 40 балів (максимум). На екзаменаційному тесті студент може набрати 80 балів, що відповідає 40% оцінки.

Мінімальна кількість балів, які повинен набрати студент під час поточного контролю на всіх видах аудиторних занять протягом семестру – 30 балів, при цьому допуск до підсумкового семестрового контролю регламентується наступними умовами.

1. Всі контрольні роботи написані на позитивну оцінку, тобто набрано більш, ніж 50% загальної суми балів кожної контрольної роботи (7,5 бала і більше).

2. На бліц-опитуваннях набрано більш, ніж 50% загальної суми балів (6 балів і більше).

3. Всі практичні роботи виконані та оцінені позитивно (більше 50% загальної суми балів за кожну роботу (9 балів і більше).

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

Знання студентів оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

– "відмінно" – студент міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

– "добре" – студент добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного;

– "задовільно" – студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;

– "незадовільно" – студент не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Приклад екзаменаційного тесту (40 б.)

Оберіть правильний варіант відповіді (кожна відповідь – 1б.)

1. Дослідницькі методи бувають:
1. Екстраполяційні; 2. Польові; 3. Лабораторні.
2. Організація управління характеризується стадіями:
1. Контроль; 2. Підрахунок; 3. Прогнозування.
3. Цілі управління можна класифікувати за:
1. Розміром; 2. Часовим обрієм; 3. Обсягом.
4. Державне управління у сфері використання, охорони і відтворення водних ресурсів здійснюється на підставі:
1. Водного кодексу; 2. Кодексу про надра, Закону "Про охорону навколишнього природного середовища"; 3. відповідь закладена у п.1,2.
5. Базова класифікація кадрів поділяє їх на:
1. Фахівців; 2. Лаборантів; 3. Старших співробітників.
6. До якого рівня управління відноситься Міністерство екології та природних ресурсів України:
1. Технічний; 2. Управлінський; 3. Інституційний.
7. Держуправління охороною навколишнього середовища здійснюється по:
1. По галузях господарства; 2. По видам природних ресурсів; 3. По галузях господарства і видам природних ресурсів.
8. Який орган здійснює загальне управління в галузі охорони природи та раціонального природокористування:
1. Кабінет Міністрів, Верховна Рада; 2. Міністерство екології та природних ресурсів України; 3. відповідь закладена у п. 1, 2.
9. Які методи управління природокористуванням застосовані в Україні:
1. Адміністративні та організаційні; 2. Правові та економічні; 3. відповідь закладена у п. 1, 2.
10. Держконтроль екологічного стану атмосферного повітря здійснює
1. Мінприроди, МОЗ; 2. Державтоінспекція; 3. МНС, МОЗ
11. Економічний механізм природокористування включає:
1. Збір за забруднення навколишнього середовища та збір за використання природних ресурсів, стимулювання природоохоронної діяльності;
2. Адміністративні стягнення за порушення природоохоронного законодавства, сплата за ущерб

- природному середовищу в наслідок порушення природоохоронного законодавства, сплата за погіршення якості навколишнього середовища; 3. відповідь закладена у п 1, 2.
- 12.Складові частини спеціального екологічного управління є:
1. Нормування, лімітування, стандартизація, сертифікація; 2. Законодавче регулювання;
3. Прогнозування, планування, координація.
- 13.Структура системи управління природокористуванням:
1. Ієрархічна з вертикальним та горизонтальним розділом управління; 2. Ієрархічна з горизонтальним розділом управління; 3. Ієрархічна з вертикальним розділом управління.
- 14.Компетенція органів управління підрозділяється на:
1. Індивідуальну; 2. Мішану; 3. Відповідь закладена у п 1, 2.
15. Загальне управління у сфері охорони атмосферного повітря здійснює:
1. Кабінет Міністрів України, Верховна Рада України, органи місцевого самоврядування: 2. Мінприроди, МОЗ; 3. Органи місцевого самоврядування.
16. Що таке екологічні стандарти?
1. Державні стандарти на продукти харчування; 2. Державні стандарти на екологізацію управління виробництвом; 3. Державні стандарти, які визначають поняття і терміни, режим використання й охорони природних ресурсів, методи контролю за станом довкілля, вимоги щодо запобігання шкоди довкіллю і здоров'ю людей, управління навколишнім природним
- 17.Екологічне управління це:
1. Планування раціонального природокористування; 2. Головна структура Міністерства екології та природних ресурсів України; 3.Система планомірних дій суб'єктів господарювання, держави щодо раціонального природокористування, охорони і відтворення природного середовища в інтересах екологічної безпеки і гармонійного розвитку суспільства.
- 18.Моніторинг забруднення атмосферного повітря здійснює:
1. Мінприроди і МНС; 2. МОЗ; 3. відповідь закладена у п 1, 2.
- 19.Який орган є спеціально уповноваженим в галузі охорони природи та раціонального природокористування:
1. Кабінет Міністрів України, Верховна Рада України; 2. Державна і податкова адміністрація, міськвиконком; 3. Міністерство екології та природних ресурсів України;
- 20.Що таке "Порядок денний на XXI століття"?
1. Програма економічного розвитку України, яка затверджена 2000 р.;
 2. Програма екологізації народного господарства України в XXI столітті;
 3. Програма дій людства у сфері соціально - еколого - економічного розвитку у XXI столітті.
- 21.Риси властиві усім видам управління: 1. Статистичні; 2. Динамічні; 3. Відповідь у п.п. 1,2.
- 22.Всі методи управління можливо розділити на: 1. Загальні; 2. Основні; 3. Алгоритмічні;
- 23.На підставі яких принципів здійснюється управління водними ресурсами?
1. Басейнового; 2. Міжнародного; 3. Національного.
- 24.Наукова основа управління складається з:
1. Теорія управління; 2. Практика управління; 3. Прогнозування.
- 25.Що є об'єктами екологічного управління:
1. Атмосферне повітря, водні ресурси; 2. Навколишнє середовище як сукупність природних і природно-соціальних умов та процесів, природні ресурси (земля, надра, атмосферне повітря, ліс, тваринний світ, ландшафти та інші природні комплекси), відходи; 3. Відходи.
- 26.Загальні функції управління 1. Нормування, лімітування; 2. Законодавче регулювання, прогнозування, планування, координація; 3. Стандартизація, сертифікація.
- 27.Спеціальні функції управління 1. Нормування, лімітування, стандартизація, сертифікація; 2. Законодавче регулювання; 3. Прогнозування, планування, координація.
- 28.Основні завдання управління 1. Реалізація державної екологічної політики; 2. Державний контроль за додержанням вимог екологічного законодавства та інформування населення про екологічний стан навколишнього середовища; 3. відповідь закладена у п 1,2.
- 29.Метою управління в галузі охорони навколишнього природного середовища є:
1. Досягнення узгодженості дій державних і громадських органів у галузі охорони навколишнього природного середовища;

2. Реалізація законодавства, контроль за додержанням вимог екологічної безпеки, забезпечення проведення ефективних і комплексних заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів;
3. Реалізація законодавства, контроль за додержанням вимог екологічної безпеки.
30. Управління охороною навколишнього природного середовища здійснюється:
 1. Органами держави та місцевого самоврядування; 2. Громадянами та їх об'єднаннями; 3. Органами держави та місцевого самоврядування, громадянами та їх об'єднаннями.
31. Гарантом права на безпечне довкілля та інших екологічних прав є 1. Президент України; 2. Рада національної безпеки і оборони України; 3. Кабінет Міністрів України.
32. Загальне державне управління охороною навколишнього природного середовища здійснюють:
 1. Верховна Рада України та Рада Міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, що створюються в областях, районах і містах;
 2. Президент України, Верховна Рада, Рада національної безпеки і оборони України та Рада Міністрів АР Крим, Кабінет Міністрів України місцеві державні адміністрації, що створюються в областях, районах і містах;
 3. Міністерство охорони навколишнього природного середовища
33. Система органів управління в сфері екології це:
 1. Це уповноважені законодавчими актами органи державної виконавчої влади;
 2. Внутрішньо організована сукупність структурних елементів, яка взаємопов'язана й обумовлена однією метою, виконує для її досягнення відповідні функції;
 3. Це уповноважені законодавчими актами органи громадського управління.
34. Нормативи у сфері охорони атмосферного повітря установлені
 1. Законом України "Про охорону атмосферного повітря"; 2. Законом України "Про екологічну експертизу"; 3. Законом України "Про охорону навколишнього природного середовища".
35. Охорона природи це:
 1. Комплекс міжнародних, державних, регіональних і локальних (місцевих) заходів, спрямованих на забезпечення комфорту, необхідного для збереження людини.
 2. Система заходів (технологічних, економічних, адміністративних, біотехнічних, просвітницьких тощо), які забезпечують збереження природою її функцій, генофонду, не відновлюваних ресурсів.
 3. Система заходів, спрямованих на збереження природи Землі в стані, який би відповідав еволюційним потребам біосфери і людини.
36. Охорона навколишнього природного середовища
 1. Система заходів, спрямованих на збереження природи Землі в стані, який би відповідав еволюційним потребам біосфери і людини;
 2. Сукупність заходів, направлених на забезпечення гармонійної взаємодії суспільства і природи;
 3. Система заходів (технологічних, економічних, адміністративних, біотехнічних, просвітницьких тощо), які забезпечують збереження природою її функцій, генофонду, не відновлюваних ресурсів.
37. Склад водного фонду 1. Поверхневі та підземні води; 2. Внутрішні морські води, територіальне море; 3. відповідь закладена у п 1 і 2.
38. Управління природоохоронною діяльністю в сільському господарстві здійснює: 1. Міністерство екології та природних ресурсів; 2. Державний комітет з питань земельних ресурсів; 3. відповідь закладена у п 1 і 2.
39. Пріоритетні напрями управління у сфері збереження біологічного різноманіття є:
 1. Удосконалення законодавчої нормативної бази, створення і ведення державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду; 2. Організація комплексного моніторингу стану популяцій тваринного й рослинного світу; 3. відповідь закладена у п 1 і 2.
40. Органи загального державного управління - це: 1. Уповноважені законодавчими актами органи державної виконавчої влади, які здійснюють контроль за додержанням екологічного законодавства;
2. Уповноважені законодавчими актами органи державної виконавчої влади, які виконують функції щодо формування й забезпечення реалізації державної екологічної політики, здійснення контролю за додержанням екологічного законодавства.
3. Уповноважені законодавчими актами органи державної виконавчої влади, які виконують цільові функції екологічного управління.

10. Рекомендоване методичне забезпечення

Базова література

1. Максименко Н. В., Задніпровський В.В., Квартенко Р.О. Організація управління в екологічній діяльності. Підручник для студентів екологічних спеціальностей ВНЗ. Видання 3-тє перероблене і доповнене – Х.: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2011. – 282 с.
2. Максименко Н. В., Задніпровський В.В., Клименко О.М. Організація управління в екологічній діяльності. Підручник для студентів екологічних спеціальностей ВНЗ. Видання 2-ге перероблене і доповнене – Х.: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2008. – 339 с.
3. Максименко Н.В. Квартенко Р.О., Александрова А.С. Організація управління в екологічній діяльності. Навчально-методичний посібник - Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2014. – 60 с.
4. Организация управления в экологии. Программа и методические разработки. Сост. Н. В.Максименко. – Харьков: ХГУ, 1997. – 23 с.

Допоміжна

1. Водачек Л., Вадачкова О. Стратегия управления инновациями на предприятии: Пер. со словацкого. – М.: Экономика, 1989. – 167 с.
2. Екологічне управління: Підручник / В. Я. Шевчук, Ю. М. Саталкін, Г. О. Білявський та ін. – К.: Либідь, 2004. – 432 с.
3. Збірник методичних рекомендацій про державний контроль за дотриманням вимог природоохоронного законодавства. – Чернівці: Зелена Буковина, 1996. – 248 с.
4. Модернізація виробництва: системно-екологічний підхід: Посібник з екологічного менеджменту / Шевчук В. Я., Саталкін Ю. М., Навроцький В. М. та ін. – К.: СИМВОЛ-Т, 1997. – 245 с.
5. Организация управления в условиях рыночных отношений: Учебно-методическое пособие. – К.: МЗУУП, 1993. – 28 с.
6. Правова база з питань екології та охорони природного середовища. Збірник нормативно-правових актів/Укладач Камлик М. І. – К.: Атіка, 2001. – 632 с.
7. Программа действий по охране окружающей среды для Центральной и Восточной Европы. Одобрено на конференции министров по защите окружающей среды. Люцерн, Швейцария, 28-30 апреля, 1993 г., OECD and World Bank, 1995. – 146 с.
8. Управління у сфері охорони довкілля та природокористування в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення. К.: ВЕГО „МАМА-86”, 2003. – 160 с.
9. Амрин Г., Ритчи Дж., Моды К. Организация производства и управления в американских корпорациях: Пер. с англ. – М.: Экономика, 1991. – 177с.
10. Акофф Р. Планирование будущего корпорации. – М., 1985. – 74 с.
11. Нельсон Б., Экономы П. Умение управлять для «чайников». – К.: Диалектика. 1997.–322 с.
12. Новая технология и организационные структуры: Пер. с англ./ Под ред. И. Пиннингеа, А. Бьюитандама. – М.: 1990. – 269 с.
13. Оучи У. Методы организации производства: японский и американский подходы. – М., 1984. – 184 с.
14. Питерс Т., Уотерман Р. В поисках эффективного управления. – М., 1986. – 343 с.

1. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

Сертифікований електронний курс у базі ЦЕН ХНУ імені В.Н. Каразіна:

«Організація управління в природоохоронній діяльності»

<https://www.kmu.gov.ua/ua/catalog/ministerstvo-ekologii-ta-prirodnikh-resursiv-ukraini>

<https://menr.gov.ua/>

<http://www.dei.gov.ua/>

<http://dazv.gov.ua/>

<http://www.geo.gov.ua/>

<http://davv.gov.ua/>